

Leder i Dansknoter 2021/1 <https://dansklf.dk/dansknoter> (udkommer medio marts 2021)

Mischa Sloth Carlsen, forperson Dansk lærerforeningens sektion for stx og hf, lektor Aurehøj Gymnasium, Gentofte

Ditte Eberth Timmermann, forperson Dansk lærerforeningens sektion for hhx, htx, eux og eud, lektor Teknisk Gymnasium Skanderborg, Aarhus Tech

Kanondebat: Opdateret litteratursyn efterlyses!

Som en del af VK-regeringens Kulturkanon fra 2004 fik danskfaget en litteraturkanon. De unge skulle læse de store danske forfattere og derigennem opnå dannelse ved at fordybe sig i dansk kulturs litterære byggestene. Det blev lagt an som et nationalt dannelsesprojekt. Du bliver hvad du spiser, eller gør du?

13 hvide mænd og en enkelt baronesse blev ophøjet til lov, hvilket allerede i sin tid medførte en stor debat både i uddannelsessystemet og offentligheden. Vi har fået påskrevet værdien i de 14, men repræsenterer de en eviggyldig udlægning af ældre dansk litteraturhistorie?

Problemet for os er særligt den kønslige bias, det ophøjende personfokus, og at konstruktionen er utidssvarende. Kanon betyder rettesnor. Litteraturkanonen sender et skævt signal til gymnasieungdommen om at kvindelige stemmer anses for mindre vigtige, og at litteraturen er en fast størrelse.

Skal et litteratursyn ikke altid diskuteres i lyset af den tid der læser litteraturen? Vi hører tit at de unge ikke evner at læse den litterære knagerække udnævnt tilbage i 2004. Men handler det egentlig kun om at nogle elever oplever den ældre litteratur som svær? Kan der mon ikke snarere være noget galt med idoldyrkelsen? Eller med den manglende tiltro til lærerens dømmekraft? Kanon bør inspirere og vække nysgerrighed frem for at være en tjekliste.

Behov for nye kvalitetskriterier

Vi underviser jo ikke kun efter én knagerække. Undervisningen afspejler lærerens vurdering af aktualitet, relevans og elevsammensætning. Litteraturen har udviklet sig meget i de sidste to årtier hvor eksempelvis nye medier og teknologier spiller en stor rolle, hvilket undervisningen også skal have tid til at vise. Samtidig kan disse netop være med til at åbne for de ældre tekster.

Et moderne litteratursyn bør være en løftestang for både æstetisk og sociologisk kvalitet. Og nej, vi skal ikke have kvinder i en kanon *alene* fordi de er kvinder, men fordi de blev sorteret fra på for snævre kriterier i 2004. Formålet må være at understøtte værdier der danner en samfundsborger ud fra et kriterium om væsentlighed og repræsentativitet.

Vi efterlyser et opdateret litteratursyn der afspejler og udfordrer den tid vi lever i. Køn, autofiktion og økolitteratur er blot tre af mange tendenser i de sidste tyve år der giver anledning til at spørge om vi overhovedet kan tillade os ikke at beskæftige os mere med

kvindernes blik på samfundet gennem tiden. Her kan fx nævnes Leonora Christina Ulfeldt, Mathilde Fibiger og Amalie Skram, Tove Ditlevsen og Inger Christensen. Og åbner vi for flere diskussioner, kan vi så undvære væsentlige mandlige forfattere som fx Søren Kierkegaard, J.P. Jacobsen og Henrik Ibsen?

Jørn Lund sagde det for 12 år siden!

I 2009 blev hjemmesiden for Kulturkanonen nedlagt. I den forbindelse udtaler formand for kanonudvalget Jørn Lund sig til DR Nyheder: "Alting har sin tid, og kanonen har ikke eviggyldig betydning. Jeg har det ikke dårligt over, at den giver plads til noget andet." Nu er der gået 12 år mere. Senest da danskfagets læreplaner skulle revideres med reformen i 2017, fik læreplansudvalgene at vide at kanon ikke var til diskussion. Og havde Jørn Lund ikke netop ret?

Vi kan gå mange veje med kanondiskussionen. En løsning kunne fx være at tænke kanon som en længere bruttoliste hvorfra man mindst skal udvælge 14-15 forfattere i sin undervisning. Som foreningens repræsentanter har vi i bestyrelserne for ungdomsuddannelser bedt om foretræde for folketingets Børne- og undervisningsudvalg for at få politikerne i tale.

Lad os vise gymnasieungdommen og vores samfund et litteratursyn der matcher det 21. århundrede. Skal litteraturhistorien ikke netop udvide nuet for den enkelte elev, så almindelsen kan slå rod i virkeligheden?